

OPEN BRIEF

Aan:

- De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland
- Het moderamen van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland
- De directeur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland
- De beheercommissie centrale kas predikantstraktementen

Datum:

maart 2024

Geachte dames en heren, zusters en broeders,

Ondergetekenden, leden van Protestantse Kerk in Nederland (PKN), leggen u het navolgende neer:

1. De PKN is lid van 'De Nieuwe Beurskoers'.¹

Deze vereniging wil beursgenoteerde ondernemingen stimuleren om meer bij te dragen aan de realisering van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties.

SDG 16 luidt: Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit.

De leden van de vereniging geloven dat aandeelhouders hun ondernemingen moeten aansporen om een lange termijnbeleid te voeren, waarin maatschappelijke betekenis en verantwoordelijkheid leidend zijn. En dat het daarom belangrijk is dat juist zij hun stem laten horen. "Het is immers ook óns geld dat via banken, vermogensbeheerders en pensioenfondsen in deze ondernemingen wordt geïnvesteerd."²

Religieuze instellingen hebben wereldwijd circa tien procent van het belegd vermogen onder beheer. Bij dit beheer wordt niet altijd gekeken naar de wijze waarop rendement wordt behaald.

Het zou de geloofwaardigheid van een kerkelijke instelling ten goede komen wanneer giften én beleggingen ten goede komen aan maatschappelijke doelen.³

2. Tot op de dag van vandaag⁴ wordt de visie van de Protestantse Kerk ten aanzien van het Israëliisch-Palestijns conflict beschreven in de zogenoemde IP-nota.⁵ Aan dit rapport gaf de synode op 11 april 2008 haar goedkeuring.

In deze nota staat geschreven dat de PKN op positief-kritische wijze het internationaal recht in beginsel accepteert, bepleit zij het verder gestalte geven aan een internationale rechtsorde, en komt zij op voor de handhaving van de mensenrechten. Zij gaat ervan uit dat staten aan het internationaal recht gebonden zijn, en zich dienovereenkomstig hebben te gedragen.

Het internationaal recht vormt, zo valt in de conclusies te lezen, het primaire kader voor het vinden van gerechtigheid en vrede.

Volgens de kerk zijn alle partijen in het conflict gehouden aan het internationaal recht en aan de VN-resoluties inzake Israël en de Palestijnse gebieden, en worden alle partijen geacht de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof te eerbiedigen.

Voor de kerk en de dienstenorganisatie betekent het geschetste beleid concreet dat “de kerk zal zich richten op initiatieven in het Midden-Oosten die recht en gerechtigheid voor de bevolking in Israël en de Palestijnse gebieden naderbij kunnen brengen” en de kerk zal “schendingen van mensenrechten in de regio aan de orde (blijven) stellen bij de betreffende instanties”.

3. De Israëlische nederzettingen in de bezette Palestijnse Gebieden worden door Nederland en veel andere landen als illegaal beschouwd.⁶

De Veiligheidsraad heeft in Resolutie 446 bepaald dat het beleid en de praktijken van Israël bij het vestigen van nederzettingen in de Palestijnse en andere Arabische gebieden die sinds 1967 bezet zijn, geen rechtsgeldigheid hebben.⁷

Het Internationale Comité van het Rode Kruis heeft meermaals de vestiging van Israëlische nederzettingen in de bezette gebieden beschreven als een schending van de Vierde Conventie van Genève.⁸

Op 9 juli 2004 concludeert het Internationaal Gerechtshof dat de Israëlische nederzettingen in de bezette Palestijnse gebieden (met inbegrip van Oost-Jeruzalem) in strijd met het internationaal recht zijn opgericht en dat dat alle staten verplicht zijn de illegale situatie die het gevolg is van de bouw van de muur niet te erkennen, geen hulp of bijstand te verlenen bij het in stand houden van die situatie en samen te werken om een einde te maken aan de vermeende schendingen en ervoor te zorgen dat daarvoor genoegdoening wordt gegeven.⁹

In 2013 concludeert de Mensenrechtenraad (UNHRC) in paragraaf 96 van het rapport van de onafhankelijke internationale onderzoeksmissie naar de gevolgen van de Israëlische nederzettingen dat zakelijke ondernemingen de bouw en groei van de nederzettingen direct en indirect mogelijk hebben gemaakt, hebben gefaciliteerd en ervan hebben geprofiteerd.¹⁰

Paragraaf 17 van de op 24 maart 2016 aangenomen resolutie 31/36¹¹ verzoekt de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de Verenigde Naties om een databank op te zetten van alle zakelijke ondernemingen die betrokken zijn bij de activiteiten die in paragraaf 96 van voornoemd rapport worden beschreven.

Het doel van de VN-databank is volgens Amnesty International vrij eenvoudig: het is bedoeld om bedrijven en de staten waarin ze gevestigd zijn te helpen stappen te ondernemen om ervoor te zorgen dat ze geen grove schendingen van de mensenrechten van Palestijnen begaan of daaraan bijdragen.¹²

Op 30 juni 2023 publiceerde de UNHRC een update van deze databank.¹³

4. De ‘Don’t Buy Into Occupation’ (DBIO) coalitie is een gezamenlijk project van 24 organisaties waaronder PAX. Volgens het op 12 december 2023 verschenen rapport van DBIO draagt Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) middels beleggingen ter waarde van ruim een miljard euro bij aan de instandhouding en uitbreiding van Israël’s illegale nederzettingen.¹⁴ Daaronder zijn beleggingen in bedrijven die zijn opgenomen in de genoemde databank.¹⁵

Voor het ouderdomspensioen en het nabestaandenpensioen voor predikanten en kerkelijke (mede)werkers heeft de PKN een collectieve verzekering afgesloten bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Op grond van deze feiten vragen wij u om Pensioenfonds Zorg en Welzijn, als aandeelhouder van meerdere bedrijven die zijn opgenomen in de genoemde databank, te verzoeken de bedrijven met activiteiten zoals beschreven in genoemde paragraaf 96¹⁶ en waarin PFZW belegt te dwingen al deze activiteiten te staken, en

indien door deze bedrijven hieraan geen gehoor wordt gegeven, PFZW te verzoeken alle beleggingen in al deze bedrijven te beëindigen, en

indien door PFZW hieraan geen gehoor wordt gegeven, publiekelijk afstand te nemen van het beleggingsbeleid van PFZW en de beheercommissie advies te vragen inzake de keuze van de pensioenuitvoerder voor het ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen¹⁷, anders dan PFZW, met als doel de collectieve verzekering bij een ander pensioenfonds onder te brengen.

Met vrede gegroet,

Marja de Jager, Eelde
Kees Bernard, Wierden
Regine Folbert, Amsterdam
Pieter Versluis, Den Helder
Wouter van Laar, De Bilt
Joke Scheepstra, Kampen
Mieke Bregman, Tiel
Marijke van Selm, Oostvoorne
Eelkje de Vries, Delfzijl
Kees Buist, Dordrecht
René Coster, Nieuwleusen
Margriet Terlouw, De Westereen
Aat van Winkel, Utrecht
Regina Lafeber, Apeldoorn
I. Otten, Vleuten
Bernard Terlouw, De Westereen
Dick de Jong, Oss
Hanneke Kuperus, Warnsveld
Jan Willem Stam, Woerden
Jan den Hertog, Culemborg
Tim van de Griend, Frankfurt am Main
Bart Vijfvinkel, Oostzaan
Bert van der Togt, Gouda
Hans Baart, Ommen
Derk Stegeman, Den Haag
Gerhard Scholte, Amsterdam
Corrie van der Hart, Oostkapelle
Wouter Slob, Nijmegen
Pieter Dirk Wolthaus, Zutphen
Els Diepeveen, Warnsveld
Ronald Heins, Spankeren
Albert Ferwerda, Assen
Gertrudeke van der Maas, Apeldoorn
Eveline Struijk, Eibergen

Lydia van Ketel, Ezinge
Paul Oosterhoff, Mook
Jaap Lukasse, Middelburg
Riet Boogaard, Dordrecht
Aart van Lunteren, Ezinge
Anneke de Vries, Nijmegen
M. van Alphen, Warnsveld
Jet Lieftink, Neede
Mark Verrips, Alphen aan den Rijn
Liesbeth Burger, Lochem
H.C. Mulderij, Grootegast
Margreet Spoelstra, Deurne
Jan Wilts, Groningen
Diete Kits, Bovensmilde
Marjolijn Verschoor, Monster
Matthijs Glastra, Malden
Hans van de Wal, Velp
Klaas Holwerda, Amsterdam
J.C. de Poel - van den Berg, Drachten
H. Westerik, Vroomshoop
Hanneke Siebert, Enschede
Jörg Buller, Middelburg
Aart Veldhuizen, Langweer
Attie Minnema, Den Haag
D. Bargerbos, Dwingeloo
Anne Gietema, Assen
Alke Liebich, Leusden
Janneke Nijboer, Hazerswoude-Dorp
B. van der Bent, Alkmaar
Martine Wassenaar, 's-Gravenzande
Tjalling Huisman, Eindhoven
Dick Vos, Noordlaren
Pier Prins, Zuidhorn
Hans Katerberg, Borger

Harry Harmsen, Assen
Iemke Epema, Zwolle
Tineke Huizing Piersma, Veendam
Arie van Houwelingen, Almelo
Hans Meijer, 's-Gravenzande
Joan Idzenga, Alkmaar
Gerlinde van den Berg, Appingedam
W. Sarolea, Hattem
Carla Schoonenberg-Lems, Pijnacker
Carla Borgers, Delden
Gerard Knol, Steenwijk
Jaap Goorhuis, Smalle Ee
Henk Jansen, Zeist
Henny Tuut, Eibergen

J.P. Eijgenraam, Arnhem
T.L. Meijlink, Groningen
Klaas Touwen, Ede
Bram Grandia, Doesburg
Harmen Jansen, Drachten
Rien Wattel, Hoofddorp
Willemien Keuning, Mantgum
Meta Floor, Ede
J. van Veen, Sappemeer
Agnes Hana, Landgraaf
Greta Huis, Loppersum
Johan van den Berg, Appingedam
André van den Bor, Zeerijp

Verwijzingen

¹ *De vereniging*. (z.d.). De Nieuwe Beurskoers. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.denieuwebeurskoers.nl/de-nieuwe-beurskoers/de-vereniging>.

² *Over ons*. (z.d.). De Nieuwe Beurskoers. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.denieuwebeurskoers.nl/over-ons>.

³ Lambrechtsen, F. (2018). *Geloofwaardig beleggen*. Lenthe. (Deze uitgave is tot stand gekomen in opdracht van de KNR en de PKN.)

⁴ *Israël en Palestina*. (z.d.). Protestantse Kerk. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://protestantsekerk.nl/thema/israel-en-palestina>.

⁵ Den Hartog, M., Duim, F., & Koffeman, L.J. (2008). *Het Israëlisch-Palestijns conflict in de context van de Arabische wereld van het Midden-Oosten* (MDO 08-01). Generale Synode van de PKN. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.protestantsekerk.nl/download628/Israelisch-Palestijns-conflict-in-context-arabische-wereld-midden-oosten-20080411-synoderapport.pdf>

⁶ *Nederlands beleid over Israël en Palestijnse Gebieden*. (z.d.). Rijksoverheid. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/israel-en-de-palestijnse-gebieden/nederlands-beleid-israel-en-palestijnse-gebieden>.

⁷ UNSC. (1979). *Resolution 446: Territories occupied by Israel*. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <http://unscr.com/en/resolutions/446>

⁸ Implementation of the Fourth Geneva Convention in the occupied Palestinian territories: history of a multilateral process (1997-2001). (1998). *International Review of the Red Cross*. <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/5fldpj.htm>

⁹ ICJ. (2004). *Legal consequences of the construction of a wall in the occupied Palestinian territory, Advisory Opinion*. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf>

¹⁰ *Report of the independent international fact-finding mission to investigate the implications of the Israeli settlements on the civil, political, economic, social and cultural rights of the Palestinian people throughout the Occupied Palestinian Territory*. (2013). UNHRC. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/HRC/22/63&Lang=E>.

¹¹ 31/36.: *Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan*. (2016). UNHRC. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van

<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g16/082/57/pdf/g1608257.pdf?token=uYgkOhrBULOgkpZzKM&fe=true>

¹² *UN database of companies operating in Israeli settlements could help prevent human rights abuses*. (2019, 19 september). Amnesty International. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2019/09/un-database-of-companies-operating-in-israeli-settlements-could-help-prevent-human-rights-abuses/>

¹³ *OHCHR update of database of all business enterprises involved in the activities detailed in paragraph 96 of the report of the independent international fact-finding mission to investigate the implications of the Israeli settlements on the civil, political, economic, social and cultural rights of the Palestinian people throughout the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem*. (2023). OHCHR. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session31/database-hrc3136/23-06-30-Update-israeli-settlement-opt-database-hrc3136.pdf>

¹⁴ DBIO. *European Financial Institutions' Continued Complicity in the Illegal Israeli Settlement Enterprise*. (2023). Geraadpleegd op 14 maart 2024, van https://dontbuyintooccupation.org/wp-content/uploads/2023/12/2023_DBIO-III-Report_11-December-2023.pdf

¹⁵ Ashtrom Group Ltd, Bank Hapoalim BM, Bank Leumi Le-Israel BM, Bezeq The Israeli Telecommunication Corp Ltd, Electra Ltd/Israel, First International Bank Of Israel Ltd, The Israel Discount Bank Ltd, Mivne Real Estate KD Ltd, Mizrahi Tefahot Bank Ltd, Shapir Engineering and Industry Ltd, Shufersal Ltd. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.pfw.nl/over-pfw/hoewebeggen/voor-ee-goed-pensioen/waarin-we-beleggen.html>.

¹⁶ §96. Information gathered by the mission showed that business enterprises have, directly and indirectly, enabled, facilitated and profited from the construction and growth of the settlements. In addition to the previously mentioned violations of Palestinian worker rights, the mission identified a number of business activities and related issues that raise particular human rights violations concerns. They include:

- The supply of equipment and materials facilitating the construction and the expansion of settlements and the wall, and associated infrastructures
- The supply of surveillance and identification equipment for settlements, the wall and checkpoints directly linked with settlements
- The supply of equipment for the demolition of housing and property, the destruction of agricultural farms, greenhouses, olives groves and crops
- The supply of security services, equipment and materials to enterprises operating in settlements
- The provision of services and utilities supporting the maintenance and existence of settlements, including transport
- Banking and financial operations helping to develop, expand or maintain settlements and their activities, including loans for housing and the development of businesses
- The use of natural resources, in particular water and land, for business purposes
- Pollution, and the dumping of waste in or its transfer to Palestinian villages
- Captivity of the Palestinian financial and economic markets, as well as practices that disadvantage Palestinian enterprises, including through restrictions on movement, administrative and legal constraints
- Use of benefits and reinvestments of enterprises owned totally or partially by settlers for developing, expanding and maintaining the settlements

¹⁷ Rechtspositie van predikanten 5-3-2. In *Generale regelingen van de Protestantse Kerk in Nederland* (januari 2024).